

Nr 353.

Av herr Hage m. fl., om anslag för vissa föranstaltanden till förmån för ortsbefolkningen i östra Norrbotten.

Inom östra Norrbottens finsktalande del har under någon tid pågått mycket omfattande åreglerings- och dikningsarbeten m. m. såsom förberedande åtgärder för av Bromska stiftelsen planerad kolonisation vid Keräsjoki i trakten omkring Karungi (9 km. från nämnda station).

Enligt bifogade bilaga, "P. M. rörande Bromska stiftelsens förberedande åtgärder för kolonisation vid Keräsjoki", har arbetet, som understötts med statsmedel (se 1924 års riksdag, jordbruksutskottets utlåtande nr 15), åtminstone för tillfället nedlagts, och en del planerade arbeten för områdenas uppodling ha ej heller kommit i gång, men har sistnämnda odlingsfråga upptagits och framförts av länsstyrelsen i Norrbotten samt de sakkunniga för sekaröfrågans lösning i samband med sekaröutredningen.

Emellertid råder, som bekant, en betydande arbetslöshet inom hela östra Norrbotten, sammanhängande med konjunkturväxlingar och nedläggande av sågverksrörelse (Seskarö) m. m. Verkningarna av denna arbetslöshet sträcker sig långt upp från kusten mot det inre landet. Det skulle därför vara synnerligen fördelaktigt för befolkningen i gränsbygden mot Finland, om fullföljandet av det här omnämnda arbetet kunde ske genom fortsatt utdikning och dränering av de myrkomplex i Karl Gustavs socken, vilka till större delen ägas av Bromska stiftelsen (d. v. s. svenska staten), ävensom genom andra arbeten inom samma område, vilka kunna leda till åstadkommande av ett ökat antal jordbruk i dessa trakter. Dessa nytillkomna jordbruk skulle i sin tur kunna bereda sysselsättning och inkomst åt någon del av de befolkningselement, vars försörjningsmöjligheter minskats bl. a. genom trävaruindustrins tillbakagång. I denna fråga ha vi nämligen den bestämda uppfattningen, att man *mot* framskapandet av dylika jordbruk knappast kan anföra sådana synpunkter, som framförts i ett yttrande av lantbruksstyrelsen. Här gäller det nämligen framskapandet av småjordbruk av den typ, som är den vanliga i dessa trakter av Norrbotten, d. v. s. jordbruk, vars produkter till större delen går till det egna hushållet.

Från dessa utgångspunkter tillåta vi oss att *redan nu* — eftersom detta anslagsyrkande knappast torde kunna framföras i samband med den kommande arbetslöshetspropositionen — framföra ett yrkande om att ett lämpligt anslag (ur avdikningsfonden eller på annat sätt) ställes till förfogande för ovan nämnda ändamål, så att arbeten kunna igångsättas, så fort som förhållandena det medgiva.

Under hänvisning till den motivering, som här anförts, ävensom till den utredning i frågan, som presterats i närslutna bilagor 1—2, samt under erinran därom, att östra Norrbottens befolkning ej heller erhöll den möjlighet — som man hoppades på — till arbetstillfällen, som skulle ha blivit en följd av igångsättandet av arbetet med Pajalabanan, hemställes alltså,

att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1930/1931 ställa ett anslag av 300,000 kronor till förfogande att användas på sätt, Kungl. Maj:t finner lämpligt, för att bereda arbete åt ortsbefolkningen i östra Norrbotten genom fortsättandet av ovan nämnda utdiknings- och dräneringsarbete inom Karl Gustavs socken samt för att i övrigt åstadkomma åtgärder för bildandet av nya jordbruk och åstadkommande av kolonisation på Bromska stiftelsens egendom.

Stockholm den 21 januari 1930.

Ernst Hage.

O. W. Lövgren.

Jöran Grapenson.

Reinhold Selberg.

J. P. Dahlén.

Bilaga 1.

P. M.

rörande Bromska stiftelsens förberedande åtgärder för kolonisation vid Keräsjoki.

Rörande arealer jord, jordmån, läge m. m. hänvisas till närslutna tryckta meddelanden (bifogas ej vid motionen). Här skall endast lämnas några kompletterande upplysningar rörande arbetenas nuvarande läge.

Åregleringsarbetet.

A. B. Fundament, som åtog sig detta arbete, har i huvudsak genomfört arbetet i planerlig omfattning, men på långa sträckor utmed kanalen visade sig jordmånen vara så lös, att mycket omfattande ras uppstodo redan under arbetets utförande och det visade sig omöjligt att, trots upprepade muddringar, få kanalslänterna att stå. Det finnes tvenne typiska rassträckor på kanalen, där ytterligare arbete är erforderligt, innan åregleringsarbetet blir färdigt. A. B. Fundament har genom skiljedomsutslag befriats från skyldigheten att på nytt upptaga de nedrasade massorna.

Arbetsdirektionen för åregleringen beslöt förliden vår att försöka genom upptagande av diken på den viktigaste rassträckan, parallellt med åregleringskanalen, torrlägga kanalslänterna (och bankarna) för att på detta sätt få den enastående lösa jorden att "lugna sig" och att låta jorden i övrigt vara i fred under förliden sommar.

Sådan dikning har också verkställts vid den svåraste rassträckan i Keräsjänkkä, men någon nämnvärd verkan av dessa diken för torrläggning av jorden utmed kanalen torde knappast vara att påräkna ännu, emedan hela trakten på grund av den enastående rika nederbörden i höst varit i långa tider översvämmad.

Emellertid skall åregleringsarbetets fullbordande sättas i gång instundande vår och sommar.

Övriga åtgärder.

Sommaren 1926 uppgjorde stiftelsens styrelse preliminär plan till uppdelning av markerna vid Haara — de bäst belägna av allt vad stiftelsen äger vid Keräsjoki — i kolonat och omedelbart därpå begärdes förordnande för lantbruksingenjören att uppgöra ny plan och kostnadsberäkning till det parcellerade området förseende med nödiga avloppsdiken, och redan innan denna plan var färdig ingick styrelsen till statens arbetslöshetskommission med begäran, att kommissionen skulle utföra torrläggningen här som nödhjälpsarbete. Sedan har styrelsen vidtagit åtgärder för nödiga lantmåteriförrättningar och låtit upprätta plan till anläggande av en utfartsväg från Haara uppåt Lapiomaa, d. v. s. genom det för kolonisation avsedda området. Anslag till denna torde vara att förvänta inom den närmaste tiden, så att arbetet kan sättas i gång nästa sommar.

Arbetslöshetskommissionen bedrev ock sedan dikningsarbetena under de två första åren (1927—1928) med god fart, men har låtit det, trots påstötningar, under det sista året ligga fullständigt nere. Kommissionen har saknat folk i sommar.

Senast gjorde stiftelsens styrelse i december månad en framställning om att arbetslöshetskommissionen skulle ta upp arbetet med kanalen till Veittijärvi.

Enligt kommissionens rapport den 18 april 1928 har arbetslöshetskommissionen hittills medhunnit på det kontrakterade arbetet upptagande av 17,619 lm.-dike och 47,015 m³ upptagen grävningssmassa och återstår respektive c:a 13,550 lm.-dike och c:a 40,000 m³ grävningssmassa.

Stiftelsens utlägg på detta arbete har belöpt sig i runt tal till 12,700 kronor, motsvarande icke mindre än 27 öre per m³ upptagen massa.

Den 19 sistlidne juni hade vi besök i Haara av arbetslöshetskommissionens arbetsledare, ingenjör Jonsson, varvid styrelsens ordförande, herr landshövding Gärde, föreslog, att arbetslöshetskommissionen skulle förliden sommar låta fortsätta dikningsarbetet vid Keräsjoki. Från arbetslöshetskommissionens sida har det framhållits bl. a., att i det kontrakterade arbetet ingår en del så stora diken, att de borde upptagas med maskinkraft, och ingenjör Jonsson var efter besöket i Haara till Luleå och tog del av stiftelsens dikningsplaner utöver de kontrakterade arbetena för att bilda sig en uppfattning om, huruvida det för utförande av dessa arbeten skulle löna sig för arbetslöshetskommissionen att lägga sig till med viss maskinell utrustning, men har tillgången på arbetslösa i sommar varit så begränsad, att arbetslöshetskommissionen icke ansett sig kunna göra något vid Keräsjoki.

Sistlidne september månad uppgjorde undertecknad, på uppdrag av styrelsens ordförande, plan till uppodling av en areal på c:a 74 har på de av arbetslöshetskommissionen utdikade myrmarkerna vid Haara.

Stiftelsens styrelse är nämligen övertygad därom, att de blivande kolonisterna vid Haara — vare sig de nu komma från Seskarön eller andra håll — måste vid tillträdet få tillgång på odlad jord och även på naturlig äng. Eljest — om kolonatet icke avkastar något — blir det omöjligt för folk här att komma sig i gång, komma över de första åren. Här finnas nämligen inga arbetstillfällen i närheten såsom fallet är t. ex. för kolonister på kronoparkerna.

Frågan om uppodling av det område, för vilket jag uppgjort odlingsplan, har upptagits av länsstyrelsen och de sakkunniga för seskaröfrågans lösning i samband med seskaröutredningen.

Beträffande utdikning av markerna vid Haara bero de vidare åtgärderna från styrelsens sida på vad arbetslöshetskommissionen anser sig kunna göra åt saken inom den närmaste tiden, d. v. s. nästa sommar. Skulle det visa sig, att arbetslöshetskommissionen ej kan fullgöra det kontrakterade dikningsarbetet nästa sommar, då måste tydligen stiftelsens styrelse vidtaga åtgärder för att få arbetet slutfört med anlåtande av statens avdikningsanslag.

För utnyttjande av markerna i Keräsjätkkä måste först och främst byn få väg. Att få igång någon kolonisation utan väg är otänkbart. Man får icke folk i dessa tider att slå sig ned en halv mil från närmaste landsväg. Styrelsens ordförande — våra landshövdingar — ha nog gjort vad de kunnat för att påskynda vägfrågans lösning här, men det har stått strid om, huru vägen skall dragas till Keräsjätkkä och detta har fördröjt vägfrågans lösning. Nu torde dock frågan om vägens sträckning vara klar, så att vi kunna börja hoppas på anslag för byggnaden, men, såvitt jag känner läget rätt inom Nedertorneå—Karl Gustavs vägdistrikt, kommer nog den större socknen, Nedertorneå, att göra allt för att få arbetet på vägen i gång på den del, som är belägen inom Nedertorneå socken, och med hänsyn till arbetslösheten på Seskarön har Nedertorneå stora utsikter att vinna sitt mål därvidlag.

En annan lika viktig förutsättning för markernas utnyttjande inom Keräs-jänkkä är ordnande av äganderättsförhållandena därstädes, reglering av rågångar m. m. Vid sammanträde den 5 sistlidne september hade arbetsdirektionen uppe frågan om att genom köp av urfjällar och överhuvud genom godvilliga överenskommelser söka ordna förhållandena där — för övrigt ha vi redan gjort en ringa början med inköp — och beslöt arbetsdirektionen att taga upp frågan vid nästa sammanträde, till vilket lantbruksingenjören skulle kallas. Emellertid var lantbruksingenjören borta vid tiden för detta sammanträde, varför frågans behandling måste då uppskjutas. Den måste dock ordnas då åregleringsarbetet blir färdigt — bland annat för att, såvitt möjligt, söka undvika en ofantligt tidsödande och oerhört dyrbar lagasyneförrättning.

Luleå den 10 januari 1930.

W. L. Wanhainen.

Bilaga 2.

Uppgifter

till ledning för avgivande av motion till riksdagen 1930 ang. statsanslag för utdikning och dränering av myrkomplexet Veitivuoma i Karl Gustavs socken (som för närvarande äges till största delen av Bromska stiftelsen, d. v. s. staten).

Uppgifter angående Karl Gustavs kommun.

Folkmängden 1929 2,825. Socknens areal 47,171 har.

Utdebitering för 1930 är 19 kronor per 100 kr. utom vägs katt och landstingsskatt.

Totalutgifter för fattigvården 1929 39,000 kronor.

Det ungefärliga antalet arbetslösa vid årsskiftet är 300 personer.

Uppgifter angående ifrågavarande myrmark.

Vattendraget Käräsjoki och dess biflöde Vuomajoki är nu uppmuddrat, var till staten förut beviljat 460,000 kronor.

Myrens hela areal är: stiftelsen tillhöriga andel 2,244,69 har och enskilda markägares 811,45 har, som består av mycket god odlingsmark efter torrläggningen.

För övrigt hänvisas till de hos Bromska stiftelsen tillgängliga handlingar, upprättade av lantbruksingenjören J. E. Berggren för c:a 25 år sedan.

De kostnadsberäkningar, som vid nämnda tid äro upprättade av förenämnde Berggren, kunna naturligtvis icke nu läggas till grund för arbetets utförande, utan få kostnaderna beräknas efter penningvärdets nuvarande nivå.

Arbetet i fråga kan utföras under månaderna juni—januari, eventuellt ännu längre fram på vintern, och t. o. m. en stor del av arbetet måste utföras vintertid, enär besvärligheterna med vatten då äro mindre.

Förlömmas får ej, att det torde bli nödvändigt att för arbetarna, under arbetets utförande, låta uppföra ett par baracker av enklaste typ, så att de kunna komma under tak vid intagandet av sina måltider, eventuellt bo, under sommaren.

Karl Gustav den 31 december 1929.

G. W. Lindfors.

Led. av kommunalfullmäktige och arbetslöshetskommittén i Karl Gustav.

J. W. Bucht.

Led. av kommunalfullmäktige i Karl Gustav.
Gränsupps.-man.